

HAJÓHADUNK OLASZORSZÁGI ELSŐ HADITETTE 1915-BEN.

(Egy vázlattal.)

Haditengerészetünk első nagy haditettének elbeszélése kettős célt szolgál: eloszlatni kívánja egyrészt azt a téves nézetet, mely az elhúnyt Haus tengernagynak tulajdonítja csatahajórajunk tétlenségét az első hadiévb, másrészt emlékeztet egy fényes haditetre is, mely a későbbi olasz hadműveletekre bizonyára nagy hatással volt.

Rövid megfontolás után arra az eredményre jutunk, hogy csatahajórajunk, az egyesült angol-francia középtengeri hajórajjal szemben, eredményesen nem működhetett. Az entente-hajóhad számszerű fölényének tonnatartalom, valamint lövegszám és ürméret szerint való összehasonlító felsorolása túl lépné elbeszélésem keretét, de fölösleges is, mert ellenségeink megsemmisítő ereje bizonyításra nem szorul.

Hadihajórajunk, az Adrián kívül, támaszkikötővel sehol sem rendelkezett, ahol készleteit kiegészíthette s a szükséges javítást eszközölhette volna; ezzel szemben az ellenség a középtengeri kikötők háromnegyed részének birtokában volt.

A francia hajóraj megkísérelt ugyan néhány előretörést az Adrián, azonban zömével a cattarói öböl magasságánál tovább nem jutott. Csatahajórajunk egyetlen támaszkikötője Pola volt, a cattarói öböl és Sebenico nagyobb hajókötelékeink szükségleteit már nem fedezhette. Az entente-hajóhad tehát csak úgy lett volna megtámadható, ha hajóhadunk a cattarói öbölben várja be az ellenség megjelenését, ezt azonban az előbb említett körülmény folytán nem hajthatta végre.

Kérdés vajjon a francia ez esetben vállalkozott volna-e erre?

Miután csak néhány újabb hajónknak volt megfelelő működési radiusa (Aktionsradius), az ellenséget saját vizein meg nem támadhatta. A Sterneck és Spaun időszakban épült régebbi hadihajók, az akkori felfogás szerint, kizárólag a partvédelem céljaira készültek.

Ezt a megfontolást figyelmen kívül hagyva, az angol-francia tengeri haderő megtámadása esetén mily eredményt várhattunk?

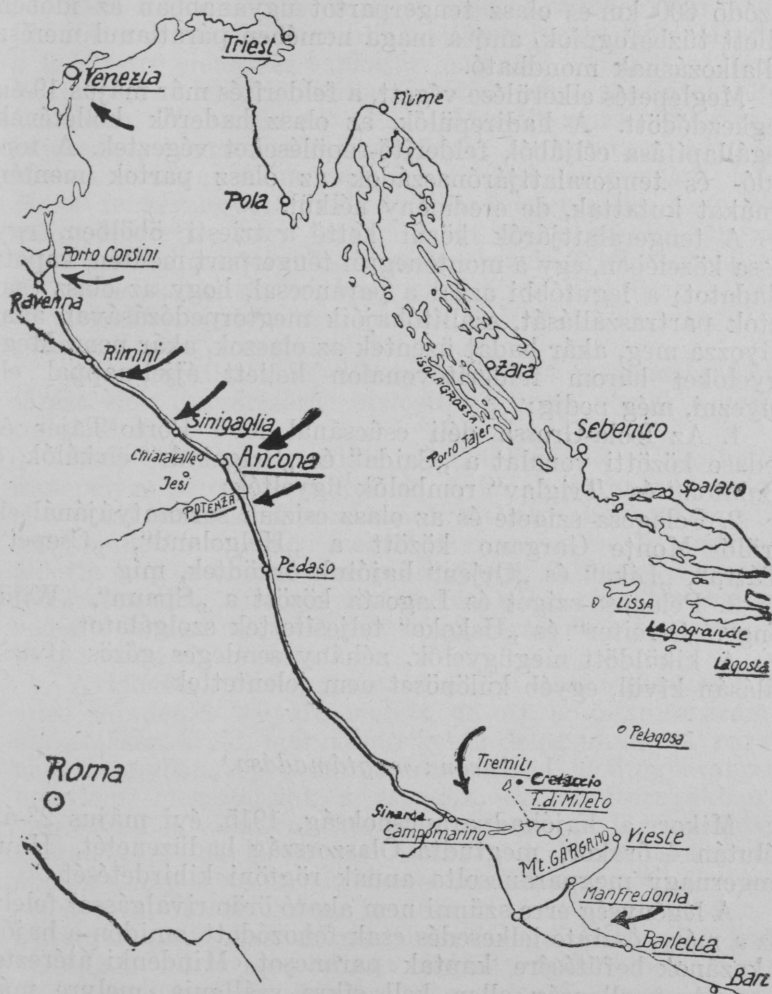
Hajóhadunk legjobb esetben is tetemes veszteséget szenvedett volna, holott ilyen gyengülés nélkül megvédhette partjainkat s megakadályozhatta az ellenség partraszállását. Mint partvédő tényező (Fleet in being) hajóhadunk valóban eredményesen állotta meg a helyét, vesztett csata esetén azonban tengerpartunk teljesen védtelenül maradt volna. A felsoroltak alapján Haus tengernagy csak Olaszországgal számolt s nem áltatta magát azzal az általános nézetel, hogy Olaszország, ha nem is tesz eleget szövetségtársi kötelességének, azért mégis semleges marad. Ennélfogva hadüzenet esetére mindent megtett hajóhadunk készentartására s rögtöni alkalmazására.

Tévedések elkerülése végett Haus abból az alapgondolatból indult ki, hogy ennek a gyors és meglepő fellépésnek a lehető legegyszerűbb terven kell alapulnia. A hajóparancsnokoknak adott utasítás rövid és világos volt. Elrendelte, hogy annak a hajóköteléknek, melyhez az illető egység tartozott, május 24-én hajnali 4 órára kell az olasz tengerpart bizonyos részét elérnie s a tüzelést a megjelölt pontokra megkezdnie. Ellenséges támadás esetén, az illető hajó a zömhöz csatlakozzék, mire az ellenséges hajók feltétlen megtámadása s leküzdése következik. Természetes, hogy a tengernagy alárendeltjeiben annyi önállóságot és leleményességet feltételezett, hogy előre nem látott esetben, saját tudásuk szerint is, helyesen fognak cselekedni.

A tervezett és végre is hajtott vállalkozás a következő részletekből állott:

1. Repülők támadása Velence ellen.
2. Porto Corsini-nek (Ravenna kikötőjének) megtámadása. Végehajtják: „Novara“ kiscirkáló, „Scharfschütze“ torpedóhajó, továbbá a 78., 79., 80. és 81. számú torpedónaszádok.
3. Rimini megtámadása. Végrehajtja a „St. Georg“ pán-célos cirkáló, továbbá az 1. és 2. számú torpedónaszád.
4. Sinigaglia bombázása, a „Zrinyi“ csatahajóval, valamint a 4. és 7. számú torpedónaszádokkal.
5. Ancona megtámadása az I., III. és IV. nehéz hajóosztály csatahajói, az „Eh. Franz Ferdinand“ csatahajó, a „Velebit“, „Csikós“, „Reka“ és „Dinara“ romboló és húsz torpedónaszád segítségével.
6. A Potenza-torkolat lövetése a „Radetzky“ csatahajóval, továbbá az 56. és 73. számú torpedónaszádokkal.

7. Vieste, Manfredonia, Barletta megtámadása a „Helgoland“ kiscirkálóval, a „Csepel“, „Tátra“, „Lika“ és „Orjen“ újabbgyártású rombolókkal.

8. A Tremiti-szigetek torpedóállomásának, a Torre di Miletónak, a Sinarca-hídnak és Campomarínónak bombázása a „Spaun“ cirkáló, „Wildfang“, „Streiter“ és „Uskoke“ rombolóhajókkal.

A vállalkozások célja az volt, hogy az adriai tengerpart mentén húzódó vasútvonalat minél több helyen megszakítsák és a fontos katonai berendezéseket megsemmisítsék. Az elmondottakból megállapítható, hogy a Velencétől Bari-ig húzódó 600 km-es olasz tengerpartot ugyanabban az időben kellett tűzbefogniok, ami a maga nemében páratlanul merész vállalkozásnak mondható.

Meglepetés elkerülése végett, a felderítés már május 19-én megkezdődött. A hadirepülők, az olasz haderők hollétének megállapítása céljából, felderítő-repüléseket végeztek. A torpedó- és tengeralattjárónaszádok az olasz partok mentén aknákat kutattak, de eredmény nélkül.

A tengeralattjárók közül kettő a triesti öbölben, egy Lissa közelében, egy a montenegrói tengerpart mentén, kapott feladatot; a legutóbbi azzal a paranccsal, hogy az olasz csapatok partraszállását, szállítóhajóik megtorpedózásával, akadályozza meg, akár hadat üzentek az olaszok, akár nem. Megfigyelőket három felderítővonalon kellett éjjel-nappal elhelyezni, még pedig:

1. Az Isola-Grossa déli csúcsánál levő Porto Tajer és Pedaso közötti vonalat a „Saida“ és „Szigetvár“ cirkálók, a „Balaton“ és „Triglav“ rombolók figyelték;

2. Pelagosa szigete és az olasz csizma sarkantyújánál elterülő Monte Gargano között a „Helgoland“, „Csepel“, „Tátra“, „Lika“ és „Orjen“ hajóink őrködtek, míg

3. Pelagosa-sziget és Lagosta között a „Spaun“, „Wildfang“, „Streiter“ és „Uskoke“ teljesítettek szolgálatot.

A kiküldött megfigyelők, néhány semleges gőzös átvizsgálásán kívül, egyéb különöset nem jelentettek.

1. Ancona megtámadása.¹

Mikor a hajóhadparancsnokság, 1915. évi május 23-án délután 4 óraker, megtudta Olaszország hadüzenetét, Haus tengernagy megparancsolta annak rögtöni kihirdetését.

A legénység erre szünni nem akaró örömrivalgással felelt. Ez a mély, őszinte lelkesedés csak fokozódott, amidőn a hajók a kazánok befűtésére kaptak parancsot. Mindenki átérezte, hogy olyan ellenség ellen kell síkra szállania, melyre már majdnem egy éve várakozott. A hajók harcrakészítésére, parancs nélkül is, gyorsan megtörtént minden intézkedés.

¹ E sorok írója, mint az „Eh. Franz Ferdinand“ csatahajó egyik 24 cm-es ütegének parancsnoka, maga is részt vett az Ancona elleni vállalkozásban.

Mindenütt vidámság honolt. A szolgálatban el nem foglalt legénység körülvette tisztjeit s kíváncsian tudakozódott a várható eseményekről. Biztosra vették, hogy 24 óra leforgása alatt eljön az ellenséges hajóhaddal való mérközés ideje.

Este 8 óra előtt a páncélos hajók soraiban nagy mozgás támadt, s tomboló „hurrah!“ kiáltások hangzottak. Mindenki a fedélzetre sietett és sapkáját lengetve, üdvözölte a tengernagyot, aki eddigi „Viribus Unitis“ zászlóshajójáról éppen átkelőben volt az elavult IV. hajóosztály zászlóshajójára, s a hajóosztály tengerészlegénységének leirhatatlan lelkesedése közben szökött a magasba a hatalmas tengernagyi lobogó. Haus tengernagyot zászlóshajója felcserélésére az a körülmény készítette, hogy tengeri csata esetén az első ellenséges tüzet az élhajóosztályul kiszemelt, elavult, értéktelenebb hajókötelékre akarta terelni, hogy ezzel a pótolhatatlan új Dreadnaught-okat, úgymint a „Viribus Unitis“-t, „Tegethoff“-ot és „Prinz Eugen“-t megkímélje.

A torpedóflottillák előreszökeltek és az aknazár déli kijárata előtt „sugárszerű“ biztosítás közben, vártak a hajóhad indulására.

Este 8 órakor mozdult meg a hajóhad. Felejthetetlen ünnepélyes percek következtek. A hajók egyenkint siklottak el a polai hadikikötő hullámtörői mellett, ahol egy tengerészlelkész állott s az oltári szentséget magasra emelve, egyenkint áldotta meg a lassan elhaladó hajókat. A legénység a felsőfedélzeten állva, imához vezényelve, néma csendben hallgatta végig a lelkész mellé állított tengerészzenekar megkapó játékát, a csata előtti imát.

A kürtök elharsogták a „hajók — harcrakészen!“ jelet, mire mindenki helyére sietett, de ott, a villamos áram bekapcsolásán kívül, már vajmi kevés dolog akadt. A parancsnoki toronyban, a páncélozott központban, az ütegparancsnoki helyeken, megszólaltak a csengők, az ágyútoronyokban bekapcsolták a villanyos irányzó-, elosztó- és lövészerfelvonókészülékeket. A legénység előszedte a léktömőszereket, az ápolók a hajóorvosok vezetésével felállították kötözőhelyeiket, sőt a tűzoltóberendezések is előkerültek. Szóval mindaz, ami gyakorlat alakjában számtalanszor megtörtént, most komoly valósággá vált s igaz örömet okozott mindenkinek. Pár perc múlva mindenfelől beérkezett a jelentés, hogy X torony, Y üteg, torpedóvetőkamra stb. „harcrakészen“ áll. Erre az első tiszt és tüzérvezetőtiszt megtették jelentéseiket a hajó parancsnokának s megkezdődött az út — ki a sötét éjtszakába!

A hajók, elfedett lámpáikkal, elmosódott sötét halmokhoz hasonlítottak, a torpedóflottillák számtalan hajójából azonban

semmi se látszott. Csakúgy, mint a szárazföldi meneteknél, a tengerinél is, meglepetésektől minden irányban gondosan kell óvakodni.

A vezérhajó körül tág körben, előre megállapított irányban, helyezkednek el az él-, elő- és utóvéd szerepét betöltő őrhajók. Ezeket rövid rádiójelek vezetik láthatatlan pórázon, úgy, hogy ha a vezérhajó irányt változtat, az adott jelre a többi hajó is ugyanezt teszi, anélkül, hogy egyik a másikat a sötét éjtszakában láthatná.

Az őrhajók viszont rövid néhány betűből álló titkos jellel jelentik a netalán felbukkanó ellenség menetirányát, összetételét vagy távolságát.

Most, néhány mérföldnyire a 4 km hosszú csatahajósor előtt, a „Szigetvár“ kiscirkáló haladt. A többi csatahajó hullámbarázdában (Kielwasserlinie), 400 m távolságra következett, még pedig a IV. hajóosztály, élén „Habsburg“ hajójával, ezek után a III. nehéz hajóosztály „Eh. Friedrich“, „Ferdinand Max“ és „Karl“ hajóival (utóbbi, mint a II. hajóraj vezérhajója, az osztály végére került), majd a három Dreadnaught következett s leghátul az „Eh. Franz Ferdinand“, „Zrinyi“ és „Radetzky“ csatahajókból álló II. hajóosztály haladt.

Éjfél tájt előlről ágyúszó hallatszott. Csak később tudtuk meg, hogy a hajóhad felé két fedettvilágítású gyanús hajó közeledett. „Szigetvár“ cirkálónk észrevette őket, de még mielőtt hatásosan lőhetne volna, az éj sötétjében hirtelen nyomuk veszett.

Később, déli irányból, egy kormányozható léghajó közeledett, azonban néhány lövés után ez is eltűnt a szemhatárról. Ezek voltak Olaszország ellen viselt tengeri hadjáratunk első lövései, Sokol János fregattadnagyának, „Szigetvár“ cirkálónk ütegparancsnokának, vezénylőszavára.

Most már természetesnek látszott, hogy hajóhadunk közeledését a következő percekben Olaszországban is megtudják. Csodálatosképen nem így történt, mert nemsokára felbukkant a hajók előtt a távolban a kivilágított Ancona, melynek lámpáit bizonyára eloltották volna, ha az ellenséges hajóhad közeledéséről értesülnek.

Éjfél után 1 órakor a „Zrinyi“ csatahajó és a „Saida“ cirkáló, 2 órakor pedig a „Radetzky“ csatahajó kiváltak a zömből, hogy rendeltetésük helyére juthassanak. Eközben a hajóhad szemmel láthatóan közeledett Anconához, melynek lámpásai egyre fényesebben csillogtak felénk. A „Reka“ torpedóromboló 4 torpedónaszáddal előre sietett, hogy a part-

menti aknákat felkutassa és az átvizsgált területet úszókkal (Schwimmer) megjelölje.

Mikor pirkadni kezdett, a szárazföldről mintegy 10 km-nyire számos halászbárka bukkant fel, melyek kettesével, a szélesebben lomhán egymás mellett haladva, békés foglalkozásukat végezték. Ezen a mozdulatlan bárkahadon kellett a hadihajóknak átsiklaniok. A halászok elrémült, sápadt arcú rimánkodtak kegyelemért s esdve nyújtották karjukat az ég felé, pedig senkinek se jutott eszébe, hogy bántsa őket.

Ez az esemény azért említésreméltó, mert a kivilágított Anconához hasonlóan, ez is jellemzi azt a teljes gondtalanságot, melyben az olaszok a hadüzenet után is éltek.

A „Velebit“ és „Csikós“ torpedórombolók 2 órakor elhagyták eddigi őrhelyeiket; a kikötőbe nyomultak s megtorpedóztak egy olasz zászlós nagy gőzöst, mely azonnal el is süllyedt. Sajnos, csak később derült ki, hogy ez a „Lemnos“ nevű német gőzös volt. Szerencsére, emberéletben nem esett kár.

Reggel 3 óra 40 percekor a hajóhad éle, két aknakutató-csoport mögött haladva, a partot 5000 m-re közelítette meg s megfelelő tüzelőállásba helyezkedett. Az őrhajók elhagyták eddigi helyüket és a part közvetlen közelébe férközve, tűzfogták a parti ütegeket, a világítótornyot és több fontos katonai és tengerész-berendezést, hogy ezzel a rejtett olasz ütegeket megszólaltassák. Így például az új 21 cm-es Alfredo Savio-üteg pontos helyét még nem tudtuk. A tüzelést azonban nem ez, hanem csak a Gardetta- és Cappuccini-üteg viszonozta, gyengén és szabálytalanul, a legcsekélyebb eredmény nélkül.

Reggel 4 óra 4 percekor dördült el a II. hajóraj 15, 19 és 24 cm-es ütegeinek első együttes tüze az előre kijelölt célok felé. Hatalmas füst- és porfelhők lepték el hosszú percekre a várost. A hajóhadparancsnokság parancsjelére a templomokat és műkincseket a lehetőségig kímélni kellett. A bombázás ideje alatt az I. hajóosztály s az annak végére beosztott „Eh. Franz Ferdinand“ csatahajó, a II. hajórajtól északra állott meg. Ez alkalommal az „Eh. Franz Ferdinand“ csatahajóról érdekes és szokatlan jelenséget észlelhettünk. A bombázó hajók mintegy 3 km távolságra lehettek, az ágyútorok lángnyelvei, valamint a szárazföldi becsapódások tisztán látszottak, dörrenés azonban egyáltalában nem volt hallható. A „csend övéről“ sokat hallott mindenikünk, de valójában senki se hitt benne. Most azonban magunk észlelhettük ezt a ritka tüneményt.

Végre megindult az eddig veszteglő első hajóosztály is, a „Tegethoff“ zászlóshajó nyomán; utóbbinak baloldali 15 cm-es ütege a következő pillanatban már acéllövedékek záporával árasztotta el a molo elején elhelyezett olasz páncélos üteget, mely csakhamar — szinte hihetetlen módon — oldalvást csúszott s azután pedig a tengerbe zuhant.

Majd tompa üvöltés hallatszott, mire óriási robbanás következett. Sűrű fekete por- és füstfelhők kavarogtak a légtérben s mire elültek, a kikötő zárt házsoraiban tátongó utca, egy 30 cm-es ágyú műve, volt látható.

Most egymásra következtek a közepesöblű ágyúk együttes tüzei s a nehéz ágyúk egyes lövései. De hol maradt a várt ellenhatás? A két előbb említett partiüteg már régen elhallgatott, imitt-amott egy-egy géppuska is kattogott, azonban nehéz ellenséges tüzérövedékek becsapódását sehol se láttuk. Csak később derült ki, hogy két repülőgépünk, a chieravallei léghajócsarnok eredményes bombázása után, hirtelen megjelent Ancona felett és az Alfredo Savio nevű nehéz partiüteget géppuskázta. Ez a bátor közbelépés teljesen elég volt ahhoz, hogy az olasz kezelőlegénység, ütegeit cserbenhagyva, megfutamodjék, ennél fogva minden ellenhatás magától elesett.

Reggel 4 óra 53 perckor a hajók további tüzelése megszünt. Ekkortáiban jelent meg, mintegy 2000 m magasságban, a „Citta di Ferrara“ kormányozható léghajó, de a fedélzeten elhelyezett csekélyszámú elhárítóágyú tüzelése visszafordulásra készítette.

Előbb említett két repülőgépünk, annak ellenére, hogy lövészerét ellőtte, újra a helyszínén termett, mire az olasz léghajó a part felé fordulva, sietve elmenekült. Most a hajóraj két oszlopot alakítva, északi irányban Pola felé vonult el.

Ezalatt a központi kikötőből rádiójelentés érkezett, mely szerint Velencéből hat olasz tengeralattjáró indult el. Ezt a jelentést egy Velence felé irányított repülőnk küldötte, fontosabbnak vélvén ennek közlését, mint Velence bombázását.

Erre a hírre a hajóhad meggyorsította menetét, hogy még az ellenséges tengeralattjárók beérkezése előtt elérje a védett hadikikötőt. Ez sikerült is, mert a hajóhad, minden fontosabb esemény nélkül, már délelőtt 11 órakor elérte Polát s ott nyugodtan horgonyt vetett.

2. „Novara“ kiscirkáló, „Scharfschütze“ torpedóhajó és 4 torpedónaszád támadása Porto Corsini (Ravenna kikötője) ellen.

Ennek a csoportnak parancsnoka Horthy Miklós sorhajókapitány, Magyarország mostani kormányzója volt, aki — mihielyt a parancsot megkapta — az olasz kikötő felé indította hajóit.

Reggel 3 óra 45 perckor a tengerpart közelében, a tenger felől való biztosítás és felderítés céljából, a 78. és 79. számú torpedónaszádokat kikülönítette, mialatt a 80. és 81. számúak aknafogókészülékeikkel a „Novara“ előtt haladtak.

A ravennai csatorna torkolatát 2000 m-re megközelítve, a „Novara“ megkezdte a tüzelést a három partiütegre, mire ezek azonnal feleltek is.

A „Scharfschütze“ torpedóhajó, farával előre, a csak 30 m széles csatornába nyomult s géppuskáival sikeresen lőtte a csatorna mindkét oldalán levő gyalogsági állásokat. Ezeket a hajók közeledtekor szállották meg védőik, de egy lábíg el is estek. Egy olasz tengerészalstisz, akit úgy látszik az egyik partiütegtől küldöttek, néhány emberével futva közeledett a torpedóhajó felé, ezzel a különös kérdéssel: „Che cosa volete?“ („Mit akartok?“) Válasz helyett a parancsnoki hídon tartózkodó tengerészhadapród pisztolyával leterítette a kérdezősködőt. A csatornában horgonyzó egymásik vitorlásnak legénysége, puskával és pisztollyal, szintén részt vett az ütközetben.

A „Scharfschütze“ azonban, a két ellenséges partiüteg keresztüzében, csakhamar nagyon veszélyes helyzetbe került, de csodálatosképen a szikratávíró antennáinak elpusztulásán kívül, más baja nem esett.

A „Novara“ olyan közel ment a parthoz, amennyire csak lehetett, hogy magára terelje a három olasz partiüteg tüzét, melyek közül az egyik 21 cm öblű volt. A heves tűzharc alatt a „Scharfschütze“ eltávozott a csatornából, miközben megfigyelte, hogy a nagy tengerészlaktanyából, a semaphorból, a barakokból s más fontos katonai épületekből, már csak füstlőgő romhalmazok állanak.

A 80. és 81. számú torpedónaszádok is derekasan vettek részt a küzdelemben. Előbbinek tisztí étkezőjébe csapott egy 15 cm-es gránát. Egy szilánkjá a gépházba hatolt, leszakítva az egyik gépész kezét, majd a víz alatt átfúrta a hajó falát. A lék betömésénél a hevenyén bekötözött sebesült altiszt is segített. Később ennek a torpedónaszádnak kormányvezetékét

töri össze egy gránát, úgy, hogy a leghevesebb tűzben kellett a pót-kormánykészüléket bekapcsolni.

A „Novarát“ egyik gránát a másik után érte. Persich sorhajóhadnagy halálosan megsebesült, ugyanaz a gránát megölt négy tengerészt, tizenháromat súlyosan, többeket könnyebben megsebesített, ezek között volt Dürrigl sorhajóhadnagy is. Most még néhány együttes tűz következett, mire a csoport hazafelé indult és délelőtt 8 órakor már egyesült a Pola felé tartó hajóhad zömével.

A becsülettel végzett önfeláldozó munka után a „Novara“ tisztjei megjelentek parancsnokuk előtt s arra kérték, hogy csak elesett bajtársukat, Persichet, terjessze fel kitüntetésre, hogy így mindnyájan egyformán kitüntetve érezzék magukat. Horthy sorhajókapitány ezt a kérést nem teljesítette, hanem mindenkinek külön-külön eszközölte ki a megérdemelt elismerést.

A cirkáló számos, de szerencsére csak könnyebb sérülést szenvedett, a szertehulló szilánkok a kéményekben, szélfogókban, sokszáz lyukat ütöttek, a vezetőkábeleket eltépték s a tűzértelefont is összetörték. Egy telitalálat a lövészereskamra alatt elhelyezett széntartóba fúródott, de szerencsére nem robbant fel, néhány lövedék pedig a páncélövön zúzódott össze, azonban komolyabb kárt ez se okozott.

3.

A „St. Georg“ páncélos cirkálóból, továbbá az 1. és 2. számú torpedónaszádból álló csoport Polából egyenesen Rimini felé tartott, hogy az ottani vasúti hidat szétrombolja. Ütközben átkutatott egy semleges gőzöst s visszavonulásra kényszerítette a „Citta di Ferrara“ kormányozható léghajót, mely támadást próbált ellene.

Rimini elé érkezve, kiderült, hogy azt a hidat, amely a nyilvántartás adatai szerint a tengerről látható lett volna, a valóságban a házak eltakarták, úgy, hogy közvetett tüzeléshez kellett folyamodni, ez azonban — oldalmegfigyelés nélkül — vajmi csekély eredménnyel biztatott.

4.

A „Zrinyi“ csatahajó éjjel 2 óra körül elvált a zömtől és a 4. és 7. számú torpedónaszád biztosítása mellett Sinigaglia felé tartott.

Reggel 3 óra 35 perckor a tengerpartot 3000 m-nyire közelítette meg s 4 órakor megkezdte a tüzelést a vasúti és kikötőberendezésekre, valamint a molókra is. A kijelölt céltárgyak alapos szétrombolása után egy vasúti vonat lángborítása is sikerült.

Sinigaglia, Anconához hasonlóan, szintén teljesen ki volt világítva. Az elmaradhatatlan „Citta di Ferrara“ itt is szerencsét próbált; mindössze 7 bombát dobott le, ezeket azonban a „Zrinyi“ ügyesen kikerülte. A jól irányzott bombák a hajótól csak néhány méternyire estek a vízbe; két repülőnk közelédteré azonban a léghajó kereket oldott. A „Zrinyi“ pedig feladatát elvégezvén, a hajóhad zöméhez csatlakozott.

5.

A „Radetzky“ csatahajó az 56. és 73. számú torpedónaszádok kíséretével, éjjel 1 órakor indult el működése színterére, a Potenza torkolatához, hol a folyót átszelő vasúti hidat kellett szétrombolnia. Előbb azonban az országút kőhidját kellett elpusztítania, mivel az a tenger felől teljesen elzárta a kilátást.

Már az első együttes tűz eredménnyel járt, hatalmas porfelhők támadtak, melyek ugyancsak megnehezítették a megfigyelést. Mire leszálltak, láthatóvá vált a romokban heverő kőhid.

Nemsokára a nehézágyúék egyes lövései erősen megrongálták a vasúti hidat is; sajnos, annak teljes lerombolása nem volt lehetséges, mert a bombázásra szánt idő lejárt s a „Radetzky“-nek a hajóhad zöméhez kellett bevonulnia. Az eddigi nyilvántartás adatai itt sem bizonyultak megbízhatóknak.

6.

A „Spaun“ cirkáló csoportja, a „Streiter“, „Wildfang“ és „Uskoke“ rombolókkal, május 19-e óta Lagosta és Pelagosa szigetek között látta el az őrszolgálatot. Innen indult el a Sinarca folyó torkolatához, ahova a „Spaun“ reggel 4 órára meg is érkezett. Itt 700 m távolságra akarta a hidat megközelíteni, de az olasz térképen feltüntetett tengermélységi adatok nem egyeztek a valósággal, úgy, hogy a cirkálónak nagyobb távolságról kellett a tüzelést megkezdenie. Már az első együttes tűz erősen megrongálta a vasúti kőhidat. A 24. lövés után, minthogy a sűrű porfellegek a megfigyelést meggátolták, a „Spaun“ beszüntette tüzelését.

Ezután egy tehervonatot vett célba, mely a tengerpart mentén Campomarino felé robogott. Az első lövés szétzúzta a mozdonyt, néhány kocsi fel is robbant. Alkalmasint lövőszeres vonat volt.

Campomarino elé érve, az ottani vasúti állomást, a víztartót és a vasúti kocsikat rombolta szét.

A „Wildfang“ rombolónak az volt a feladata, hogy a Tremiti szigeteken elhelyezett torpedóállomást megsemmisítse és elvágja a kábelvonalat.

A „Wildfang“ éjjel hagyta el eddigi őrhelyét, s a hold lenyugvása után érte el Cretaccio szigetét, ahol kémjelentések szerint olasz torpedónaszádok tartózkodtak. Ezek azonban nem voltak ott s így a „Wildfang“ csak a szigeten felállított jelzőállomást lőhette össze.

A bombázás folyamán, melyet az ellenség nem viszonzott, a „Wildfang“ kormány szerkezetében zavar támadt s bár azt hamarosan megszüntették, a kábel elvágására már nem maradt idő.

A „Streiter“ romboló ugyanazt az eredményes munkát végezte Torre di Mileto előtt. Ennek befejeztével a csoport egyesült s Sebenico felé távozott.

7.

A „Helgoland“ kiscirkáló, a „Lika“ és „Orjen“ rombolókkal együtt, május 23-án délután 5 órakor indult Lagogrande-ből, ahol háromnapos őrszolgálat után megpihentek. Hozzájuk esatlakozott a nyílt tengeren a Sebenicóból jövő „Tátra“ rombolóhajó is.

A „Csepel“, mint figyelőőrszem, egyelőre Pelagosa szigeténél maradt vissza. Éjjel 11 órakor a csoport Barletta felé fordult. Viharos eső keletkezett, megnehezítve a látást.

Reggel 3 órakor tűntek fel az olasz tengerpart körvonalai s 4 órára a „Helgoland“ 700 m távolságra közelítette meg Barletta kikötő bejáratát. Más alkalmas célpont hiányában, egy vonatot fogott tűzbe, melyet szét is rombolt.

Kisvártatva, északnyugati irányból, két ellenséges hajó bukkant fel. Erre a „Helgoland“ azonnal megszüntette tüzelését s teljes gőzzel az ellenség felé vette útját.

Az egyik hajó a part irányában elmenekült, a másiknak visszavonulását, Pelagosa sziget felé, sikerült elvágni. Időközben ugyanis a Manfredoniát bombázó „Csepel“ és „Tátra“ a „Helgoland“ rádióhívására, a helyszínen termettek s az üldözést egyesült erővel folytatták. 8000 m távolságra dördült

el az első együttes tűz; csakhamar több gránát éri az ellenséges hajó gép- és kazánházát, mire rögtön meglassítja futását.

Most egyszerre eltűnik a főárbocról az olasz hadilobogó, s helyébe felszökken a fehér. Erre a hajók a tüzelést beszüntették, a „Csepel“ pedig, beszélőtávolságra előrenyomulva, elrendelte, hogy az olaszok ugorjanak a vízbe, ami azonnal meg is történt. A parancsnok, Bianchi olasz kir. korvettkapitány, ki leforrázás következtében könnyebben megsebesült, a saját csónakján jött át a „Csepel“-re, míg a többi olasz legénységet a vízből fogták ki.

Az elfogott hajó a „Turbine“ nevű olasz torpedóromboló volt, talán az egyetlen, mely magát a világháború folyamán megadta.

Ezt megelőzően a „Csepel“ Manfredoniát bombázta. A tüzelés kezdete előtt egy csónak közelítette meg a hajót s halat kínált megvétele. A halászok a vasúti állomás pontos fekvésére készségesen adtak útbaigazítást, de a naftatartókról nem tudtak felvilágosítást adni. Erre a parancsnok, Podkapelski Vukovic fregattkapitány — aki mint a „Viribus Unitis“ parancsnoka, 3 évvel később hősi halált halt — egészen megközelítette a partot s egy járókelőtől kérdezősködött a naftatartók helyéről. A kérdezett nagyon udvarias, pontos választ adott s ugyancsak elcsodálkozott, amikor a következő pillanatban egy hatalmas dörrenést hallott s a tartók lángborultak.

A „Turbine“ esetéhez visszatérve, meg kell jegyezni, hogy már az olasz tengerészlegénység mentése közben déli irányból nagy füstfelhők, később árbocok és kémények tűntek fel a látóhatáron. A közeledő hajók egyike a „Vittorio Emanuele“ csatahajóhoz, a másik a „Benedetto Brin“ olasz páncélos cirkálóhoz hasonlított. Ilyen viszonyok között a „Turbine“-vel hamar kellett végezni. Néhány együttes tűz elég volt, hogy a hajó égő és süllyedő állapotban maradjon a helyszínén.

A két nagy olasz hajó megkezdte a tüzelést, melyre azonnal megfelelő választ kapott. Az ellenség most 8000 m-re közeledett s nagyon jól célzott együttes tüzével egészen elárasztotta a kised csoportot, anélkül, hogy nagyobb bajt okozott volna. Csupán a „Csepel“-en történt néhány könnyebb sebesülés.

A távolság fokozatos növekedésével a tűzharc lassankint elcsendesült, a két ellenséges hajó csakhamar eltűnt a látótávoból, a csoport pedig folytatta útját Sebenico felé, ahova említésreméltó esemény nélkül meg is érkezett.

8.

Haditengerészetünk kevés repülője bő alkalmazást talált. Az egyik osztály Velence fölé repült, ahol — 1500 m magasságból — a katonai és tengerészszertárra több bombát vetett s nagy tüzeket okozott. Az ellenség elhárító tüzelése nagyon élénk és jól célzott volt, azonban a szárnyfelületek szitaszerű átllyukasztásán kívül, komolyabb sérülést nem okozott.

Két repülőnk a Jesi és Chiaravalle melletti léghajócsarnokot bombázta eredményesen; utóbbi helyen egy lakotanya is erősen megsérült. Itt, későbbi hírek szerint, 200 olasz katona lelte halálát. Ezek voltak azok a gépek, amelyek az Alfredo Savio anconai partiüteg legénységét megfutamtították.

* * *

Tengeri haderőnk olaszországi első sikeres vállalkozásának ecsetelését befejezván, még csak annyit említek meg, hogy két osztrák állampolgár, akik közül az egyik néhány nappal későbben egész Olaszországon átutazott, érdekes híreket hozott. Elmondották, hogy különösen Ancona és Sinigaglia bombázása igen nagy hatású volt. A lakosság el volt keseredve az olasz haditengerészet lanyhasága miatt, mely teljesen védtelenül hagyta a keleti tengerpartvidéket.

A támadás napján terjedt el az a mese is, hogy három csatahajónk elsüllyedt, három rombolónk pedig fogságba esett. Ez kissé megnyugtatta az olaszokat, de annál nagyobb lón a lehangoltság, mikor megtudták, hogy ez a hír valótlan.

Az anconai kikötőben elsüllyesztett hajó, az elmondottak szerint, német eredetű volt, bár a külső jelzésekből olasz mivoltára kellett következtetni. Az olasz hatóságok elhamarkodott túlbuzgóságát jellemzi az, hogy a gőzös kapitányát, az ellenséggel való összejátszás címén, halálra ítélték. Az anconai német konzult letartóztatták, sőt bántalmazták is, mert házának tengerfelőli tetején egy „Krainz 87“ felírástú táblát találtak, melyet hajóhadunknak szóló jelzésnek vélték.

Ennek a támadásnak minden bizonnyal nagy hatása volt a későbbi szárazföldi hadműveletekre is, amennyiben az Adria nyugati partján végigvonuló vasútvonal sok helyen megszakadt, a pályatestet az összelőtt vonatok, bedőlő állomásépületek és berendezési tárgyak, teljesen eltorlaszolták. Ezek a forgalmi zavarok néhány nap alatt megszűntek ugyan, azonban a főhatás abban nyilvánult, hogy az olasz hadvezetőség már nem számolhatott feltétlenül ezzel a partmenti had-

műveleti vonallal, minthogy a megszakítás lehetősége ezentúl is megvolt.

Errefelé indított csapat- és hadianyagszállítmányait beszüntették s más vonalakra irányították; ez az intézkedés sok zavart idézett elő és nagy idővesztéssel járt.

Most tárgyalt vállalkozásunk Cadornának Isonzo-menti felvonulásában is többnapos késést okozott. Ez tette lehetővé azt is, hogy hadvezetőségünk, mely — mint tudjuk — kezdetben vajmi kevés erővel rendelkezett, szükségszerűen annyira megerősíthette védővonalait, hogy az első olasz lövésnek sikeresen ellentállhatott.

Így Haus tengernagy is elérte célját, a hajóhad pedig megmutatta, hogy fölösszámú ellenséggel szemben is, megbecsülhetetlen szolgálatot tehet a szárazföldi haderőnek, a további hadvezetésnek pedig ezentúl is számottevő hatásos tényezője maradt.

Braun Tivadar.